

MEDICINA ALTERNATIVĂ – INTEGRAREA CU MEDICINA ȘTIINȚIFICĂ

Acad. Victor LACUSTA

THE ALTERNATIVE MEDICINE – INTEGRATION WITH SCIENTIFIC MEDICINE

The essential particularities of alternative and complementary medicine (CAM) are analyzed in this article, based on scientific modern publications and official documents of WHO and European Parliament. The classification of CAM methods and their popularity are also exposed here. A classification of development steps of CAM for the last 70 years in the R. of Moldova is also proposed in this article.

Medicina în Republica Moldova, ca și în alte țări europene, se bazează pe principii științifice. Însă aspectul științific nu exclude posibilitatea de a îmbogăți medicina modernă cu date acumulate în baza experienței empirice a poporului nostru și a sistemelor medicale Orientale de medicină alternativă, în special din China, Tibet și India. Acestea din urmă au o istorie multimilenară de perfecționare continuă a metodelor de tratament. Descoperirea noilor clase de medicamente de sinteză, producerea excesivă dictată de profit a medicamentelor deja cunoscute și consumul abuziv necontrolat de medicamente de către masele largi ridică problema tratamentului inofensiv la cel mai înalt rang, sănătatea publică fiind piatra de temelie a viitorului planetei noastre. Iată de ce, popularizarea, implementarea în practică, investigațiile și fundamentarea științifică a metodelor de tratament alternativ capătă o importanță primordială.

Organizația Mondială a Sănătății definește medicina alternativă și complementară ca reprezentând: *diverse practici explicabile și inexplicabile din punct de vedere științific, aptitudini, cunoștințe și credințe transmise din generație în generație în formă scrisă și orală, legate de sănătate, precum și substanțe medicamentoase de origine vegetală, animală și/sau minerală, terapie spirituală, terapie manuală și exerciții fizice, utilizate separat sau îmbinat pentru menținerea sănătății, diagnostic, tratament și profilaxie a bolilor* [10].

Unele particularități ale medicinei alternative și complementare sunt:

- Medicina alternativă și complementară se ocupă de sănătatea fizică, mentală și spirituală a pacientului, omul fiind privit ca un sistem cu diverse nivele de organizare (psiho-social, spiritual, fiziologic, biochimic etc.). Omul reprezintă pentru medicina alternativă o entitate genetică, biologică și psihologică cu caracteristici unice, irepetabile. Medicul ce profesează medicina alternativă și complementară stabilește în procesul diagnosticului “universul individual” al pacientului.

- În cadrul medicinei alternative și complementare un loc foarte important îl ocupă nivelul de cultură, familia și starea mediului ambiant.

- Medicina alternativă și complementară stabilește o distincție netă între boala pacientului și atitudinea acestuia față de ea, fiind nevoie adesea să fie “tratată” tocmai cea din urmă.

- Unul din postulatele de bază ale medicinei alternative și complementare spune că diagnosticul bolii este important, dar tot atât de important este să se stabilească și lipsa bolii. Medicina alternativă și complementară include metode și procedee empirice, cu ajutorul cărora poate fi determinată “cantitatea de sănătate”. Sunt frecvente cazurile când profilaxia și tratamentul încep cu mult înainte de manifestarea primelor simptome ale maladiei. Obiectivele de bază ale medicinei alternative și complementare sunt modul sănătos de viață și profilaxia maladiilor. Unul din principii relevă că orice persoană este responsabilă atât de maladiile sale, cât și de sănătatea sa.

- În procesul stabilirii diagnosticului și tratamentului medicul ce profesează medicina alternativă și complementară efectuează o «macroanaliză», în cadrul căreia pacientul este examinat în ansamblul particularităților sale și în contextul vieții pe care o duce, spre deosebire de medicul alopatic, ale cărui concluzii se întemeiază în mare parte pe o “microanaliză”. În cadrul medicinei alternative și complementare informația de bază despre starea sănătății este obținută prin metode simple, naturale de investigare (palpare, ascultare etc.). Medicina alternativă și complementară nu neagă necesitatea unor investigații aprofundate prin intermediul unor metode sofisticate, dar reabilitează importanța metodelor naturale de investigație.

- Strategia de terapie în cadrul medicinei

alternative și complementare este orientată în primul rând spre impulsivitatea reacțiilor de apărare a organismului și spre lupta cu maladia în paralel cu anihilarea agentului patogen, în timp ce medicina alopata pune în prim-plan lupta cu agenții patogeni.

• Medicina alternativă și complementară utilizează ca remedii de bază medicamente și metode naturale, în timp ce medicina occidentală alopata folosește în special medicamente sintetice.

Din multitudinea metodelor medicinei alternative și complementare aplicate în diferite țări am putea convențional evidenția șase grupuri de bază.

Prima (direcția propriu-zis tradițională) include medicina tradițională chineză, acupunctura, homeopatia, naturopatia, diverse sisteme de redresare a sănătății cu utilizarea remediilor naturale de origine vegetală și animală.

A doua (metode cu acțiuni bioelectromagnetice) – bioenergoterapia, terapia cu biorezonanță, acțiunea cu remedii informaționale active (nozode, organopreparate etc.), electropunctura, aeroionoterapia, lazeroterapia, metaloterapia.

A treia - dietoterapia, fitoterapia și tehnologiile derivate de menținere a sănătății. Aceste metode sunt cele mai răspândite și includ, pe lângă diete, diverse modalități de detoxicare, de a ține foame, de consum al suplimentelor alimentare etc.

A patra cuprinde diferite sisteme de gimnastică (gimnastica chineză Qi Qong, yoga etc.), artterapia, diverse tehnologii de vizualizare și imaginație, meditația, metode de tratament *biofeedback*.

A cincia (metode de terapie manuală) – chiropractică, osteopatia, relaxarea postizometrică, terapia craniosacrală, diverse metode de masaj etc.

A șasea (remedii biologice și biofarmacologice) include apiterapia, hirudoterapia, terapia cu remedii de origine minerală, terapia metabolică etc.

Metodele curative susnumite sunt pe larg aplicate în țările în curs de dezvoltare, mai cu seamă fitoterapia, fiind cea mai accesibilă în toate timpurile și la toate popoarele (Fig. 1a). În urma mai multor sondaje polivalente, efectuate recent de OMS, s-a ajuns la concluzia că și în țările puternic industrializate medicina alternativă și complementară este larg răspândită, fapt ce se explică în primul rând prin îngrijorarea populației de multitudinea efectelor secundare ale preparatelor chimice. Odată cu sporirea longevității vieții apare iminența dezvoltării patologieilor cronice invalidizante, precum bolile cardiovasculare, diabetul, tulburările

psihice. Pentru astfel de pacienți medicina alternativă și complementară oferă mijloace terapeutice mai accesibile și mai inofensive decât medicina alopata (Fig. 1b) [9].

Mai multe studii au raportat creșterea numărului populației, care apelează la medicina alternativă și complementară, în țările dezvoltate. Conform datelor recent publicate de OMS, procentajul populației care folosește metodele sau produsele medicinei alternative și complementare este de 90 la sută în Franța, 60 la sută în Marea Britanie, 75 la sută în Germania și 88 la sută în SUA [1, 4,].

În majoritatea țărilor din Europa (Franța, Belgia, Italia, Spania, Germania, Ungaria, Marea Britanie, Bulgaria, Grecia), în SUA, Canada, Australia cele mai frecvent utilizate și legal recunoscute practici ale medicinei alternative și complementare sunt acupunctura, fitoterapia și homeopatia, incluse, de altfel, în curriculumul universitar și postuniversitar medical [3]. Circa 130000 medici din statele Uniunii Europene practică diverse metode ale medicinei alternative și complementare, dintre care 60000 – acupunctura/medicina tradițională chineză, 40000 – homeopatia și 30000 – alte metode [8, 9].

La ședința plenară din 10 iulie 2007 a Parlamentului European (Strasbourg) s-a votat Programul European de Dezvoltare a Sănătății (2008-2013) care prevede realizarea obiectivelor OMS în domeniul medicinei alternative și complementare: politica națională de implementare a medicinei alternative și complementare în structura ocrotirii sănătății populației; inofensivitatea, calitatea și eficacitatea serviciilor acordate; accesibilitatea populației; administrarea rațională [5, 10].

Comitetul Știință și Tehnologie al Camerei Lorzilor (Marea Britanie) solicită implementarea mai largă a medicinei alternative și complementare și evidențiază două argumente principale pentru instruirea în acest domeniu: primul – medicii trebuie să cunoască toate posibilitățile de tratament al pacienților, deoarece unele din tehnicile și produsele medicinei alternative și complementare pot modifica efectul și/sau interacționa cu tratamentul alopata; al doilea – pacienții se pot adresa medicilor și specialiștilor cu întrebări referitoare la metodele medicinei alternative și complementare. În asemenea cazuri, lipsa de cunoștințe duce la incapacitatea medicilor de a răspunde la aceste întrebări și, ca rezultat, scade încrederea în medic [6].

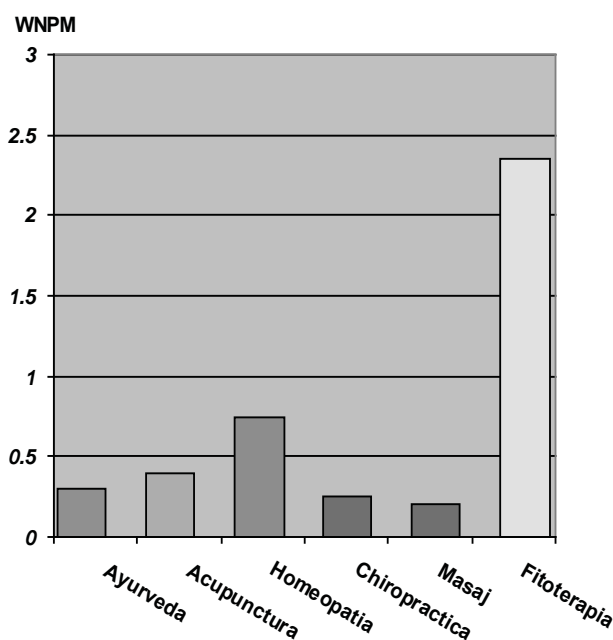

Figura 1a. Popularitatea metodelor medicinei alternative și complementare în țările în curs de dezvoltare conform scării Weighted National Popularity Measure (WNPM) [9]

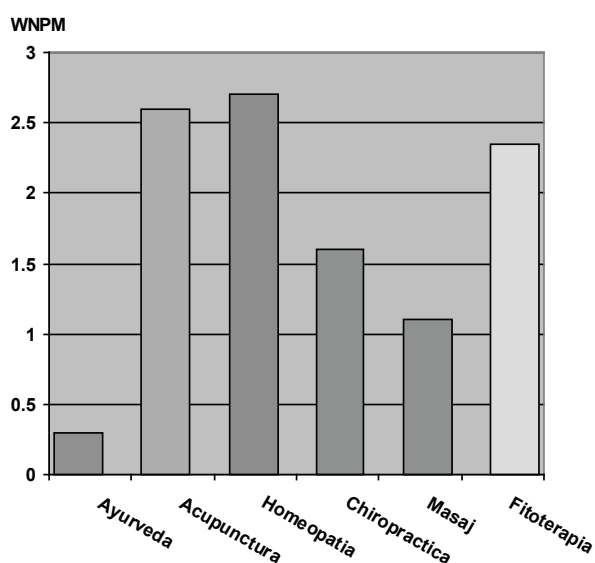

Figura 1b. Popularitatea metodelor medicinei alternative și complementare în țările economic dezvoltate conform scării Weighted National Popularity Measure (WNPM) [9]

Necesitatea instruirii în materie de medicina alternativă și complementară este acceptată peste tot. În SUA a fost instituit Centrul Național de Medicină Complementară și Alternativă (NCCAM), iar Asociația Medicală Americană (AMA) a recunoscut necesitatea introducerii acestei discipline în școlile și universitățile medicale. În SUA există un plan strategic de dezvoltare a medicinei alternative și complementare – dacă în anul 1995 investițiile de

stat au constituit 5 mln. dolari, în prezent ele au crescut până la 122 mln. dolari [1, 2, 8]. În Europa a fost fondat un program similar numit Inițiativa de Cercetări Științifice Europene în Medicina Complementară și Alternativă (EURICAM), al cărui scop este dirijarea și distribuirea resurselor financiare pentru implementarea metodelor medicinei alternative și complementare și cercetări științifice în acest domeniu [5].

Un studiu privind situația învățământului universitar și postuniversitar din țările Uniunii Europene a evidențiat faptul că 12 la sută din universități oferă cursuri obligatorii în medicina alternativă și complementară (Universitatea din Munich, Universitatea din Witten/Herdecke, din Duisburg/Essen, Universitatea din Exeter, Universitatea din Southampton, Universitatea din Bern și Zurich, Universitatea din Paris XIII, din Lion, Universitatea din Florența, Bologne, Milan și altele) [4, 7, 8].

În Rusia activitatea specialiștilor în domeniul medicinei alternative (tradiționale) este coordonată de Centrul Științific Federal clinico-experimental al metodelor tradiționale de diagnostic și tratament al Ministerului Ocrotirii Sănătății. Instruirea în acest domeniu se efectuează în cadrul instituțiilor de studii postuniversitare în medicină [11]. Academii de științe medicale din Federația Rusă și China au fondat un Centru clinico-experimental (orașul Novosibirsk) de medicină alternativă chineză.

În Republica Moldova medicina alternativă și cea complementară este legalizată – circa 250 de specialiști în acupunctură, fitoterapie și homeopatie oferă servicii medicale populației în peste 46 localități (anual se înregistrează în jur de 50 000 de adresări). De menționat că pregătirea cadrelor în acest domeniu (specializarea prin rezidențiat, perfecționarea medicilor) la Catedra de medicină alternativă și complementară a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” asigură un nivel înalt de calificare profesională a medicilor.

Pe parcursul a 70 ani de dezvoltare a medicinei alternative și complementare în Republica Moldova pot fi evidențiate câteva perioade importante [5].

I. Perioada inițială (a.a.1934–1960). În această perioadă cunoștințele medicilor despre medicina alternativă și în special despre acupunctură erau fragmentare. O răspândire mai largă avea fitoterapia. În anul 1934 termenul de *acupunctură* este prima dată menționat de N.Vătămanu în volumul “Reflexoterapia modernă”.

II. Perioada familiarizării cu metodele

medicinii tradiționale chineze (a.a.1961-1971). Perioada este marcată de colaborarea cu specialiștii din China care prin practica lor au adus dovezi convingătoare despre eficiența metodelor medicinei tradiționale chineze. Preluarea virtuților terapeutice de către medicii din republică a creat premise pentru organizarea secției de acupunctură în componența Societății Republicane de Neurologie.

III. Perioada recunoașterii medicinei alternative și complementare de către comunitatea medicală (a.a.1972-1994). În acești ani a început instruirea medicilor de diverse specialități în cadrul cursurilor de perfecționare în acupunctură și fitoterapie, care se organizau pe lângă catedrele de neurologie (Moscova, Leningrad, Kazani, Kiev). În această perioadă în Moldova se susțin primele teze de doctor și doctor habilitat în domeniul acupuncturii. În cadrul Universității de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" se deschide Catedra de acupunctură.

IV. Perioada legalizării oficiale a medicinei alternative și complementare ca disciplină medicală și științifică (a.a.1994-1998). În anul 1994 acupunctura a fost recunoscută oficial ca disciplină medicală de sine stătătoare și legiferată prin ordinul 5p.ș1 "Cu privire la organizarea serviciului de acupunctură (reflexoterapie) în Republica Moldova" de către ministrul sănătății academicianul Gheorghe Ghidirim. La USMF "Nicolae Testemițanu" sunt elaborate și aprobate programele de pregătire universitară și postuniversitară în domeniul medicinei alternative și complementare (tradiționale). Conform nomenclatorului specializărilor al Ministerului Sănătății aprobat de guvernul Republicii Moldova specializarea 17.01.08 Medicină Tradițională include: 17.01.08.A acupunctura, 17.01.08.B fitoterapia și 17.01.08.C homeopatia. Acordarea cifrului științific de către Comisia Superioară de Atestare (14.00.46 medicina tradițională) a oferit posibilitatea realizării cercetărilor științifice, elaborării și susținerii tezelor de doctorat în domeniu. În această perioadă a fost fondată revista științifico-practică „Medicina Alternativă”

V. Perioada actuală de recunoaștere internațională. În această perioadă este remarcabilă organizarea și desfășurarea la Chișinău a Congresului I European al Asociației de Acupunctură cu participarea reprezentanților din 32 de țări. Se consolidează relațiile de colaborare cu centre științifice și universitare de medicină alternativă (tradițională) din România, Grecia, Rusia, Ucraina, Belgia, Germania, Franța, Italia, SUA și alte țări.

Un succes consimțit la nivel internațional este desfășurarea periodică a simpoziunilor europene cu genericul "The Integration of Traditional Acupuncture and Scientific Medicine". Sinteza materialului clinic și experimental vast, acumulat în domeniul medicinei alternative, a fost expusă în mai multe monografii, printre care și „Tratatul de acupunctură clinică”, recenzat și recomandat de OMS pentru specialiștii din domeniu.

Actualmente este foarte importantă integrarea științei academice și a experienței tradiționale, a viziunilor occidentale și orientale referitor la menținerea și fortificarea sănătății populației, profilaxia și tratamentul maladiilor. Un exemplu elocvent de integrare a metodelor alternative (tradiționale) de tratament cu medicina modernă, care au statut egal în sistemul de ocrotire a sănătății, este Republica Populară Chineză. Aici este creată o rețea de instituții pentru cercetări științifice și pentru învățământ în medicina integrativă care cuprinde 65 clinici și 17 institute de medicină integrativă, se editează 15 publicații periodice specializate.

Urmând exemplul Chinei, în anul 1993 în cadrul Academiei de Științe Medicale din Rusia a fost creat centrul științific "Medicina integrativă". În țările Uniunii Europene, în SUA, precum și în Australia, Mexic, Israel, Brazilia au fost create asociații și clinici similare de medicină integrativă [13].

O integrare reală și eficientă este posibilă atunci când noțiunile fundamentale ale medicinei alternative vor avea o interpretare satisfăcătoare din punctul de vedere al medicinei științifice alopate. Analiza rezultatelor obținute relevă că efectul pozitiv al metodelor medicinei alternative pune știința medicală modernă în fața faptului de a accepta că pe lângă mecanismele sanogene cunoscute mai există și altele, cu importantă valoare terapeutică.

La etapa actuală există două doctrine medicale – occidentală (raționalistă), bazată pe teza lui Socrate "Cunoaște-te pe tine însuși" și cea orientală, bazată pe teza lui Confucius "Crează-te pe tine însuși". Astăzi ar fi o oportunitate să fie unite aceste două concepte, teza comună fiind: "Cunoaște-te și crează-te pe tine însuși". Pentru a realiza acest obiectiv, este necesar să fie unit efortul savanților, medicilor practicanți și al tuturor oamenilor talentați, care activează în cele mai diverse domenii ale științei. Procesul de integrare în medicină nu mai poate fi întrerupt. Doctrina medicinei integrative moderne poate fi prezentată prin patru direcții principale: sinteza medicinei, teologiei, filozofiei și sociologiei; sinteza medicinei și științelor fizico-matematice (matematica, cibernetica, fizica, astronomia);

sinteza științelor medico-biologice și clinice; sinteza medicinei alternative și științifice alocate.

Asocierea metodelor de tratament alopate și alternativ în cadrul medicinei integrative au la bază următoarele principii – metodele trebuie să fie fiziologice și neagresive (sau minimal agresive), să se asocieze rațional în vederea influențării pozitive și concomitente asupra sănătății fizice, mentale și spirituale. Medicina integrativă se află azi la stadiul “prenatal” de dezvoltare. Ea se prezintă ca un domeniu limitrof al cunoașterii atât în interiorul medicinei, cât și la hotarul cu alte domenii ale științei. Istoricul medicinei integrative deja se derulează și obiectivul nostru comun constă în a aduce o contribuție cât mai mare în această direcție.

Bibliografie

1. Barnes P., Povell-Griner E., McFann K., Nahin R.: Complementary and Alternative Medicine Use Among Adults: United States, 2002. Advance data from vital health statistics; no 343. Hyattsville, MD, National Center for Health Statistics, 2004.
2. Bhattacharya B.: M.D. Programs in the United States with Complementary and Alternative Medicine education opportunities: An ongoing listing. *J Altern. Complement Med.* 2000; (6) 1: 77-80.
3. Brooks PM: Undergraduate teaching of complementary medicine. *Med J Aust.* 2004; 181 (5): 275.
4. Dixon A., Riesberg A., Weinbrenner S., Saka O., Grand J., Busse R.: Complementary and Alternative Medicine in the UK and Germany. Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society, 2003.

5. European Research Initiative on Complementary and Alternative Medicine. www.euricam.net/e-home.html; 2005.

6. House of Lords: Science and Technology – Sixth Report. Complementary and Alternative Medicine. London, Her Majesty’s Stationary Office, 2000.

7. Varga O., Marton S., Molnar P. Status of Complementary and Alternative Medicine in European Medical Schools, *Forsch Komplementarmed*, 2006, 13, 41-45;

8. Wetzel M.S., Kapchuk T.J., Haramati A., Eisenberg D.M.: Complementary and alternative medical therapies: implications for medical education. *//Ann Intern. Med.* 2003; 138 (3): 191-196.

9. World Health Organization: Legal Status of Traditional Medicine and Complementary/Alternative Medicine: A Worldwide Review. WHO/EDM/TRM/2001.2., Geneva 2001.

10. World Health Organization: WHO Traditional Medicine Strategy 2002-2005, WHO/EDM/TRM/2002.1, Geneva 2002.

11. Карпеев А.А. О результатах социологического опроса населения. *Традиционная Медицина №1(6)*, 2006.

12. Лакуста В.Н. Традиционная клиническая акупунктура. Том I-III. Предисловие к 3-ему изданию академика Фурдуй Ф.И. Кишинев, 2001. С. 5-10.

13. Лакуста В.Н. Международный опыт интеграции традиционной и западной медицины. *Buletinul Asociației Medicină Tradițională din Republica Moldova.* Chișinău, 2007. Vol. 12. P. 5-8.

Glebus Sainciuc. Valentina Rusu-Ciobanu.
Crochiu, sf.aa. ‘50

Glebus Sainciuc. Lică Sainciuc.
Crochiu, sf. aa ‘40